

Dejavec uahaja vsak petec
s datumom naslednjega
dne. — Naročnina za cel
leto K 32.—, za pol let
K 16.—, za četrt leta K 8.—
Posamezna številka 50 vin
garnočnina v inozemstvo
sorezavno več.
Pošiljstvo na uradništvo in
upravnništvo
Ljubljana, Selburgova
ulica številka 6. II. nadst.
Telefon št. 225.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. —
Inserati se zaračunavajo,
milimeter vrstica in si-
cer pri enkratni objav-
i po 85 vinarja, pri trikrat-
ni po 80 vinarja, pri šest-
kratni po 75 vin., pri celo-
letnih objavah po 70 vin.
za vsakokrat. — Za razne
izveštje stane mm vrstica
K 1.— Reklam. so poš-
tine proste. — Nefrankira-
na pisma se ne sprejemajo.

S severa na jug.

Socijalistična stranka je prebolela svojo notranjo krizo. S tem, ko komunisti prestopilo prag državnega zbora in se dejno na klopi parlamenta so priznali potrebo konsolidacije države in obenem pokopali za proletarijat škodljive eksperimentalne in neizvedljive moskovske točke. Kdo le tedaj v naši državi na poti k zmagi? Socijalizem! Socijalizem, naj si bo potem levičarski ali desničarski kakor se do krivem deli, dasi je socijalizem le eden. Trdnlave meščanskih strank se podirajo in to hodi naše zadoščenje.

Naša bilanca je: socijalni demokrati so dobili v Sloveniji nad 30.000 in komunisti nad 15.000 glasov, to je skupaj nad 45.000, tedaj je to 45.000 volilcev, ki se s sedanji razmerami in sedanji redom ne strinjajo.

Ako bi pa bili izvedli nastop skupen in skupno agitatorično delo proti meščanskim strankam, tedaj bi se omenjene številke podvojile in mi bi bili izvršili ogromno delo v korist proletarijata. Prepričani smo, da se mora delavstvo v bodoče boriti v skupni fronti proti enotni organizaciji kapitalističnega roda.

V znamenju reakcije, omejevanja državljanskih pravic, kot svobode govora, tiska in združevanja, v dobi, ko se le v državi razvilo največje profitarstvo, zapušča klerikalna, demokratska in radikalna vlada dosedanje pozicije, kjer je bila dosedaj v sedlu. Ni še zlomljena njih moč, vendar pa so meščanske stranke vsled proletarskih uspehov zastražene

kroginkrog. Treba le enoten nastop felit straž, če pa tega ne bo, potem se bo ljudstvu pravice, njih imetje in delovna moč naprej kradlo in delavstvo goljufalo.

Radikalni utopisti so danes postavljeni pred dejstvo, ali praktično delo za proletarijat, ali pa z demagoštvom naprej, do propada, kajti le s pozitivnim delom v gospodarsko političnem in kulturnem delu pridemo do svojega cilja, socializem je namreč en sam, socijalizem je svetovni pojav, ki se ga ne more ovreči s praznimi besedami, marveč le z delom.

Naloga, osvoboditi človeštvo, je dana socijalizmu. Osvobodil ga bo, kadar bo masa za ta cilj organizirana in izobražena. Vse radikalne govorance in zmerjanje ne bodo opravile tega dela. Ta cilj bo dosežen le z resnim, preudarnim delom, ki ga morajo vršiti sodruzi, ki so utrjeni v socijalističnih naukih. Druge poti ni.

Sodruzi, ki pa nosijo konservativne skornje, se bodo morali naučiti nositi lahnejša, modernejša obuvala, da jim bo mogoče, če treba časih skočiti čez kak larek zato, da bomo mogli skupaj marširati zonor svojega sovražnika.

Popolnoma na krivi poti so vsi tisti organizirani delavci in zapeljivci, ki se dajo motiti po raznih agitatorjih, o katerih ne vemo, kakšne namene imajo, pa skušajo napraviti razkol v strokovnih organizacijah. Delavec ne sme pozabiti, da je socijalizem eden, da je delavski razred eden. To so zlasti dokazale strokovne

organizacije v Nemčiji, v Avstriji, kjer so nastopile strokovne organizacije z vso odločnostjo proti razdiranju strokovnih organizacij. Da je bilo to pametno in da je to koristno, dokazuje razvoj, dokazuje nevarnost reakcije, ki bi bila zatrla delavsko gibanje, če ne bi bile strokovne organizacije same napravile red v svojih vrstah.

Tako prihaja nauk s severa na jug. Nevarnost, ki je pretila nemškemu delavstvu, preti še veliko bolj jugoslovanskemu, ker pri nas ni toliko industrije, ne tako trdnih organizacij, pa obenem še veliko bolj nazadnjaško buržoazijo kakor v nemških deželah. Proč torej z vsemi takimi zločinci, ki bi hoteli razdirati delavsko solidarnost, ker sicer nastopijo za jugoslovanski proletarijat kar najžalostnejše razmere. Samo svarimo!

Narodni socialist Vojska à la komunist.

Človek s pametjo, kakršno ima narodni socialist g. Vojska, ki bi rad imel povsod samo „vojsko“, spada pač res v vrsto narodnih socialistov. Ta junak še bolj junaške stranke, ki spada v „prosvetljeno“ dobo humbumsko, je bil v Sevnici, kjer je vodil mezdnó gibanje lesnih delavcev in bi bil kmalu zapeljal delavce s svojo izredno briljantno glavico v največjo bedo — brezposelnost. Delavstvu je tam pripovedoval, da ima tovarna kopit vsak dan od vsakega delavca 120 K do 130 K čistega dobička in je stavil zahteve, ki jim

LISTEK.

Alb. Lajovic:

Knjige, časopisi in čitanje.

(Dajte.)

Politična reportaža se posveča celotnemu političnemu življenju, javnemu mnenju, strankam, shodom, volitvam, celotnemu čimnemu toku, ki stremi po vladi, ali vsaj skuša doseči to, da se izpremeni v vladi akt predlog ali zakon, ki stremi po novem življenju v narodu. Tudi tukaj kerato informacije in stiki veliko vložo. V to delovanje pa poseva že nehotoma celotno področje sprav in novic, ki pripravljajo čitatelji, ki pa že v naprej, kakor bi rekli, prenariralo. Tu že popolnoma jasno vidimo, kako služi časnik eni smeri in kako skuša drugo slabiti in nobilitati. Tudi se pri tem nehoti opaža, kako se ho razvijala etika in čut za dostojnost in lenoto — in enolič vse navade javnega življenja pričakovati nam le, kakor kažejo vsi znaki, že vedno padanja in nazadovanja družinskih navad, ki niso pri nas nikdar bile take kot

med takozvanimi »gentlemanji«. Tu se pokaže končno največja potreba, da bi čitatelj natanko vedel, koliko odstotkov naj odšteje, da bo zadel približno resnico. Malo mu pomaga seveda že dejstvo, da pozna smer, kateri list pripada, da torej že sam vnaprej krivično presodi, kaj bo kvalifikacija. Če list zamočute svoje lastne in svoje stranke, slabe strani ter obenem še nasprotnikove vrline in pošteno mišljenje, to še ni tako propadlo, kakor na če se poslužuje naravnost laži in krivičnega natolčevanja. Laž in krivično navšalno sumničenie mora prete ali sleje vso javnost pokvariti in otopiti, da pravega zla v resnici nič več ne vidi, in mora končno vzeti največjemu poštenjaku vsako veselje in spoštovanje do politike. Uredništva dobe vesti, ki jih nalašč nobile približiti, družih pa zopet ne smejo, ker je prenovedala stranka, kateri list pripada. V kolikor se tičelo take vesti in sprave posameznih oseb, torej osebne zadeve, se moramo pri tem postaviti proti približevanju, če tudi morda obravnavalo neznane ali celo zločine. Z največjo strogošću na moramo zahtevati, da se ožlego in obsodijo delanja, ki nosijo pečat

notorične pokvarjenosti in izprijenosti. Seveda je silno težko postaviti mejo, ki te časopisi ne smejo prestopiti, kadar obravnavajo o politiki takozvano »umazano perilo«. Tu se pa navadno prikaže neko notranje merilo in vodilo, ki prei ali slei pokaže stranki, ki se z veseljem peča z aferami in senzacijami na račun svojih nasprotnikov, da le-ti ne koristilo nič sami, temveč baš njenemu nasprotniku, zakaj s tem, da je odkrila njegove slabe strani, le nehoti opozarjala tudi na njegove pozitivne uspehe, ki jih javnost potem sama najde in upošteva. Za prihača tako spoznanje vedno preočasi in ne more popravit, kar te časopisne zaščile. Javnost namreč nikdar ne popusti nasproti časopisu in ga končno obsodi, če približuje novice, vesti in drugo šaro brez ozira na javno mnenje. Če kšče dan na dan nizkih in neotrebrih afer, končno pa so še odloče javne korist, o katerih prenovedate pisati tiskovni zakon, to so vesti strogo volaškega značaja in položaja začasa voiske in na razni časnikarski delikti, ki se kaznujejo s konfiskacijo in zasleditvijo, če treba, tudi s sodiščem.

tovarna res zaenkrat ni mogla ugoditi, kakor se je pozneje sam prepričal, in je potem pohlevno kakor dolgouhi zajec podpisal pogodbo, katero je predložila tovarna, oziroma sekvester. No človek se lahko zmoti, tako se je zmotil tudi Vojska.

A to še ni vse junaštvo. Čeprav je prej trdil, da delavstvo ne sme pod nobenim pogojem sprejeti pogodbe, kot jih on zagovarja, se je končno potuhnil. Delal je pa še drugače naravnost proti delavstvu. Vojska je prirejal tam okolo po kmetih shode in hujškal kmete, da ne smejo prodati tovarnarju lesa ker je to varnar Nemeč. In seve kmeti ga deloma ubogajo, tako da tovarna silno težko dobi les za izdelovanje kopit in se ne bo mo pravi nič čudili, če bo morala tovarna odpustiti nekaj delavcev zaradi pomanjkanja lesa in dela. Milimo sicer, da Vojska to ni napravil po zdravi pameti, ampak je napravil to po svoji neumnosti „kot referent in voditelj narodnih socializmov“. Nad sto delavcev, slovenskih delavcev, je hotel po svoji neumnosti spraviti ob delo!

Ko je naša organizacija izvedela o vsem tem, je posegla vmes in rešila situacijo kolikor toliko ugodno. Naši člani so bili v zadregi, videli so, kam vodi trapasta pot narodnega socialista Vojske in so se odločili, da mu prekrizajo račune. To se je tudi zgodilo. Vojska je postopal tudi pri pogajanjih tako nerodno, da je bilo delavske zaupnike sram pred njim.

Sevniško lesno delavstvo z ozirom na ta dogodek, ki ga je doživelo samo in ki kaže kako nezmožni so narodni socialisti, počitno svari delavske organizacije pred temi rešitelji in organizatorji delavstva, ki ne znajo drugega kakor brusiti jezik in s svojim neumnim hujškanjem škodovati delavstvu. Naše Osrednje društvo lesnih delavcev je v tem primeru še pravočasno poseglo vmes in nas obvarovalo pred brezposelnostjo, v katero nas je hotel pahnuti g. Vojska.

To poročilo o junaštvih g. Vojske je prinesel »Napreč«. G. Vojska je poslal popravek, ki vse preklicuje. Mi pa pravimo, da naj delavstvo samo presodi, kaj je res in kaj ni res. Gospoda Vojsko poznamo samo toliko, da prav rad agitira za vojno; takrat kriči kakor žaba v luži.

Sloga ali solidarnost delavstva je edini vir njegove moči in sreče.

V mestu, kjer list izhaja, se napiše samo del lista, večina prihaja od zunaj. Časopisi morajo nazlo delovati in se poslužujejo, v kolikor dopuščajo finance, brzojavne in telefonske žice. Dokler je bil samo brzojav, je bilo delo težavno in drago. Danes pa, ko se more telefonično govoriti z Beogradom, Dunajem, Prago, se po telefonu narekuje ali parlamentni govori, notice, obvestila, odredbe, in kar je pri tem glavno, telefonična obvestila so točnejša in cenejša kot brzojavke. Telefona se največ poslužujejo vladne agencije, ki dajejo listom direktne in oficijelne sprave, vladne proklamacije itd. Listi, izhajajoči v mestu, kjer je parlament, črna seveda take notice takol za vsem in jim ni treba zato plačevati brzojavk in telefona za znesek na lahko obrnelo za telegrafično službo v inozemstvu, kar je drugim pokralinskim listom nemogoče. Naivečje nastavke za inozemsko telegrafično službo imajo angleški časniki, ki so prepričani

Organizacija in disciplina.

O teh dveh besedah in o njih pomenu smo že tolikokrat razpravljali, da sta marsikomu neprijetni, kar dokazuje, da pomena teh dveh besed prav ne razumejo ali pa sploh ne pojmitja njih bistva. Vsak organiziran delavec, bodisi v politični ali strokovni organizaciji, mora vedeti, da veljata ti dve besedi ne le za njegove druge ali tovariše, marveč tudi zanj, to je, sam mora biti organiziran in discipliniran.

Marsikdo, ki misli, da ima ti dve lepi lastnosti zavednega sodruha in tovariša, se le prečesto moti v dejanjih in škoduje organizaciji ter s tem delavskemu gibanju. Lahko in zavestno trdimo, da so taki člani, ki ne poznajo organizacijske zapovedi in discipline v svojih lastnih dejanjih, če so sicer še tako delovni in iniciativni možje, ako ne premagujejo v tem pogledu tudi sebe, najnevarnejši za obstoj organizacije in najnesrečnejše posledice utegne potem nositi delavstvo, ki je pri vsem tem nedolžno.

V vsaki organizaciji se pojavljajo različna mnenja, v vsako organizacijo se priključijo ljudje, ki s svojo moralno ali s svojo neokretnostjo ogrožajo trdnost organizacije. Tako je bilo in tako bo, ker smo ljudje pošteni in nepošteni, sebični in nesebični, častihlepni in skromni, dobri in slabi. Zaradi tega je potrebno tako intenzivno negovati smisel organizacije in discipline. Kako naj organizacija drugače vztraja, bo trdna, če se ne zaveda sloge, če se ne zaveda discipline? Pride kdo v organizacijo, pa vidi tam napako tako ali tako, pa zopet odide. Ali moremo reči o takem človeku, da razume pomen navedenih besed? Ali moremo misliti, da tak človek, ki je videl napako, namesto, da bi ostal v organizaciji in skušal izboljšati interno razmere, bati organizacijo, ji meče polena pod noge, in s tem zaradi pregreškov posameznih oseb ruši organizacijo in disciplino v vrstah organiziranega delavstva?

Mi stojimo na stališču, da je organizacija absolutno vzvišena nad napakami, ker mi hočemo imeti dobre organizacije, ki so pa le tedaj dobre, če jim vcepimo pojem discipline, skupnosti in zavesti, da se v svoji notranjosti izpopolnjujejo s tem, da izločijo vse, kar bi rušilo slovo in jemalo ugled. Na tem stališču mora stati tudi vsak iskren prijatelj delavstva, ker drugačnega stališča ne more biti.

V najkritičnejšem položaju se nahaja delavski pokret v Jugoslaviji, ker je ta država nekako ognjišče pisanih mentalitet in reakcije. Belgrajski komunisti vrhutega razbijajo organizacije in skušajo izvesti še nadaljni atentat na strokovne organizacije, dasi so jih že na celih črt odklonile hrvaške in srbske strokovne organizacije, ker so že prestale zaradi teh škodljivcev v delavskem pokretu preveč bridkih izkušenj.

ves svet s svojimi žicami in svojimi posebnimi poročevalci.

Dopisovalne agencije ali uradi skrbe za telefonične in telegrafične vesti in novice. Le take agencije in uradi so državni, kot n. pr. naš ljubljanski dopisni urad, ali na njih vsaj deloma država vzdržuje, da si tako zagotovijo monopol za uradne in druge vesti. Na Nemškem imamo takozvano Wolfovo agenturo, na Francoskem agenturo Havas, na Angléškem Reuterjev biro, v Ameriki Associated Press. Vsaka izmed teh velikih agentur na si je izbrala prav določen del sveta ali zemljine in tam je potem edina. Tako drži n. pr. Francoska predvsem Južno Ameriko v svojih časnikarskih mrežah, ki so tako trdne, da obvladajo ves gospodarski promet. Vse agencije imajo to skupno lastnost, da jim izroča njihova vlada avtentične, uradne odredbe in vesti, za katerih resničnost tamči ona sama.

(Konec prli.)

Te pripombe smo morali še enkrat navesti, ker se nam zdi, da čaka delavski pokret grozovit boj za obstanek. In kdor ne bi bil na mestu, kdor bi skušal pospeševati razkrojavalno delo v organizacijah, tega naj se organizacije ogibljuje in pazijo, da mu ne nasedejo. Verujte, denar, ki je plačan za to, da se razdira vaše organizacije, ne more biti iz poštenih rok. Delavske organizacije pa morajo strmiti po pošteni poti in z delom za interesi delovnega ljudstva.

Ne torej, roke križem, ampak s poštenim in resnim delom naprej!

Kongres lesnih delavcev.

(Konec.)

Zaključujoč poročilo o tem kongresu, katerega smo na kratko priobčili v 46. številki z dne 13. novembra 1920 navajamo še kako je bila sestavljena nova uprava: V ožji, takozvani upravni odbor, je bilo določenih 7 članov. Celotna uprava sestoji iz 27 članov in 8 članov nadzorstva. Stari odbor „Saveza drvodjelca za Hrvatsko in Slavonijo“ so prevzeli kongresarji izvzemši enega do zadnjega vrgli. Izvoljen je bil samo tovariš Novak, ki ima v rokah „finance“. Vsi ostali so rekrutirajo iz vseh vetrov Jugoslavije, tudi ožji odbor. Sklenilo se je tudi, da mora ožji odbor imeti vsakih 8 dni roko sejo, celotni odbor pa vsake tri mesece, po potrebi tudi več.

Stare, izkušene odbornike so zamenjali z novinci, ki se večinoma še niti v podružnicah niso udeleževali. V stari Avstriji je bila navada, da je vsaj ožji odbor bil vselej izbran iz onega kraja, kjer je imela centrala svoj sedež. Modrijani na tem kongresu pa so tudi ožji odbor določili iz vseh krajev cele države, tako, da bo ta ožji odbor razen tovariša Novaka permanentno na potovanju. In ako uoštevamo, da pride vsake tri mesece skupaj 35 članov uprave, ki bodo vselej tvorili kongres v malem, tedaj si ob današnji dragi vožnji po železnica in splošni draginji lahko izračunamo, da bodo stroški tvorili najvišjo postavko izdatkov celotnega »Saveza«. In ker je določenih 34 delegatov na stroške Saveza posebej še za splošni strokovni kongres, kar bo tudi povzročilo ogromnih stroškov, tedaj pač lahko konstatiramo, da bo »Savezu« za druge stvari ostalo presneto malo sredstev.

Uprava, v katero se namerava vrniti cela vrsta ljudi kot „sekretari“ in pa sami kongresi ter seje bodo povzročali toliko izdatkov, da jih »Savez« tudi pri tedenskih prispevkih 10 K ne bo mogel prenašati.

Sicer pa so udeleženci kongresa prizadejali novo ustanovljenemu »Savezu« obenem takoj tudi smrtne udarec s tem, da so ga proglasili kot komunističnega. Odkrito so dejali, da je dolžnost strokovnih organizacij tudi finančno podpirati komunistični pokret. Dosedaj namreč strokovne organizacije niso dajale nobeni socialistični stranki nikakega denarja. In tako je bilo prav, kajti naloge strokovnih organizacij so tako mnogoštevilne in obširne, da stroške komaj zmagujejo. Smo mnenja, da mora vsaka stranka potom svojih političnih organizacij sama skrbeti za potreben denar. Vrhutega morajo strokovne organizacije, ako bi finančno podpirale kako politično stranko, priti neizogibno v navzkrižje z državnimi oblastinjami. In končno, ako je bilo pametno sklepati, da se pristopi k moskovski internacionali, to bo bodočnost pokazala. Dosedaj namreč v Moskvi niti ne obstoji nikaka internacionala strokovnih organizacij.

začeti, pač pa obstoja internacionala strokovnih organizacij v Amsterdamu, kjer je priključenih 28 milijonov strokovno organiziranih delavcev.

Največje strokovne organizacije na svetu v Nemčiji, na Francoskem, na Angleskem, v Ameriki, potem v Češkoslovaški, v Avstriji in celo Italiji ostajajo pri svoji strokovni internacionali, katero so si same ustvarile, le v Jugoslaviji, kjer je strokovni pokret potreben konsolidaciji, v Jugoslaviji delamo eksperimente, ki bodo vsako realno in solidno konsolidacijo za dolgo dobo onemogočili. Kovinarji so na primer na svojem ljubljanskem kongresu sklenili pristop k internacionalni zvezi kovinarjev, katera ima svoj sedež v Bernu in katera je zopet priključena strokovni internacionali v Amsterdamu.

Lesni delavci, stavbni delavci in tudi krojači so sklenili pristop v Moskvo, kjer kakor rečeno nobene internacionale strokovnih organizacij ni! Tiskarji ostajajo tam, kjer so bili — v Bernu, oziroma v Amsterdamu. Eni tukaj, drugi tam nastalo bo razmerje, ki bo nevzdržno. Stojimo na stališču, da strokovne organizacije ne smejo postati dekla robne stranke ali struje. Kdor ravna drugače, ne „ujedinjuje“ ampak razdvaja. Gotovo ima vsakdo pravico biti pristaš tega ali onega političnega nazora, nihče nima pravice kratiti mu to pravico ali strokovne organizacije bi morale biti središče, kjer naj bi bila delavstvu dana prilika varovati predysem svoje ekonomske interese. In slabotno delavstvo odrezalo, ako se bo započeti razkralni proces nadaljeval.

Naša obrt in industrija.

(Iz poročila obrtnega nadzorništva v Ljubljani o poslovanju v letu 1920.)

(Dalje.)

Ekstistenčne razmere delavstva so bile v preteklem letu slabe in dasi so se zaslužki povišali, vendar se ni dvignil gnotni položaj delavstva, ker povišanja niso mogla ohraniti ravnovesja z rastočo draginjo. Popivanje, ki se je pojavilo v nekaterih krajih v večji meri, ne gre na račun boljših mezd, temveč stranskih priložkov in obupnega položaja delavstva, ki se je hotelo deloma s tem opojnim strupom ublažiti duševne razdvojenosti.

Vzornih varstvenih naprav sploh ni najti v industrijskih podjetjih Slovenije, razven v par večjih obratih, ki so večinoma v najprimitivnejšem stanju, posebno oni na deželi. Manjše strojarne po deželi so v stavbinskem oziru tako pomankljivo urejene, da preti delavcem vedna nevarnost, da ponesrečijo, tehnične naprave so nepopolne in tako ne odgovarjajoče, da se v mnogih podjetjih izdelava več manjvrednega, ko polnovrednega blaga.

Istotako se nahajajo v slabem stanju podeželne žage, kjer ni prav nič skrbljeno za varnostne naprave in tudi v kovinski industriji je mnogo obratov, ki so zelo v slabem stanju.

Posebno žalostne razmere v oblačilni industriji, kjer prevladuje mala obrt in mnogo pritožb je o stanju obratovalne živilne industrije, kjer se je dognalo v mnogih slučajih vse prej, kakor red in čistota. To so najboljši dokazi, koliko velikopoteznosti primanjkuje našim industrijem in obrtnikom v osnovanju podjetij. Obrtno nadzorništvo navaja za to kot tistične dokaze obratovalnice v živilski in kovinski industriji, izmed katerih prve splošno ne odgovarjajo predpisom, druge pa poslužujejo večinoma ročnega de-

la, ako pa nimajo močorni obrat, so na razpolavo navadno najsromnejši in najpočasnejši stroji.

Od vseh 343 nadzorovanih obratov, od katerih je 98 tvorniškega značaja, se je ugotovilo celih 14 obratov, kjer je bila delavcem kopalnica na razpolago in če od teh so bile le 4, ki so v resnici ugodne in modernim higijenskim zahtevam odgovarjajoče, ostale so pa samo zasilne naprave, tako da se jih delavci po navadi radi tega niti ne poslužujejo.

V onslavnem letu je bilo obrtnemu nadzorništvu naznanjenih 268 obrtnih nezdod, ki so pa gotovo višje, ker obrati vseh nezdod ne naznanjajo. Število smrtnih slučajev je bilo 9, kar predstavlja zelo visoko število.

Največ nesreče se je zgodilo v obratih lesne industrije in sicer 64 t. j. 24 odstotkov vseh prijavljenih nezdod, kar je pripisovati pomankljivim varnostnim pripravam.

Lesni industriji sledi strojna industrija, kjer je bilo 35 nesreč ali skoro 13.72 odstotkov od vseh prijavljenih nezdod.

Za prvo pomoč pri nezdodah je pri vseh obratih premalo oskrbljeno, ravnotako je nezadostno zdravniško preiskavanje delavstva, vsled česar se zgodi, da dostikrat nezdravo delavstvo okužuje izdelke (peki, slaščičarji) ali pa se zgodi, da se niti najmanj ne skrbi za varstvene naprave v obratih, kjer je delavstvo v trajnih stikih z industrijalnimi strupi (svinec, barve v kemični in usnjarski industriji).

Žalostno je poročilo obrtnega nadzorništva o vajencih. Vajeniško vprašanje je danes eno najvažnejših, ker se gre za naš obrtniški naraščaj. Poročilo dokazuje, da se večina obrtnikov tega ne zaveda. Razmere v vojni in po vojni, pomanjkanje kvalificiranih delavcev, visoke mezde itd. so povzročile, da so se podjetniki posluževali vajencev čez postavne meje. Naj navedemo samo nekatere najbolj kričeče slučaje. V 9 kovinskih obratih je bilo število pomočnikov in vajencev sledeče:

1 obrat 13 vajencev s 3 pomočniki; 1 obrat 11 vajencev s 32 pomočniki; 1 obrat 11 vajencev s 71 pomočniki; 1 obrat 7 vajencev s 72 pomočniki; 1 obrat 7 vajencev brez pomočnika; 1 obrat 6 vajencev s 72 pomočniki; 1 obrat 6 vajencev s 71 pomočniki; 1 obrat 5 vajencev brez pomočnika. 6 mizarskih obratov s sledečim razmerjem: 1 obrat 7 vajencev s 71 pomočniki; 1 obrat 6 vajencev brez pomočnikov; 2 obrata 5 vajencev brez pomočnika; 1 obrat 4 vajenci brez pomočnika.

Kot najbolj žalosten primer navaja nadzorništvo en kovaški obrat, kjer ni bilo ne pomočnika ne mojstra, pač pa 3 vajenci. Vodila je obrt ženska, vdova po kovaču, seveda neizučena.

Obrtno nadzorništvo poroča glede vajencev:

„Te razmere bodo najslabše uplivala na bodočnost obrtništva, ker bo ta naraščaj slabo izučen in bo tudi v solidnosti naziranja pokvarjen. Te žalostne posledice pa prihajajo še v mnogo žalostnejšo luč, ako se še pomisli, da tu vajeniški naraščaj ni imel prilike, posecati obrtno nadaljevalne šole, ne glede na okoliščino, da je vstopil že k učenju obrti z mnogo slabejšo šolsko izobrazbo, kakor vajenci predvojnne dobe. Splošno se je ugotavljalo, da so bili vajenci podivljeni in lahko-miselni, nesolidni in brez resnosti do učenja. Slabe posledice na vajencih radi pomanjkanja pouka v delavnici in šoli

se opazuje tudi iz dejstva, da še nikdar niso vajenci tako menjavali svoja učna mesta kakor v poslovnih dobi. Mnogo je vajencev, ki so tudi tri ali štirikrat menjali učnega mojstra, enkratna menjava že ni bila nobena posebnost.“

Kam dovedejo te razmere naš obrtniški stan? Jasno je iz tega poročila, da tudi obrtniške zadruge v tem oziru ne izpolnjujejo niti najmanj svoje naloge, tem manj pa še nadzorovalne oblasti.

Iste razmere vladajo pri tvorniških obratih, kjer je naval vajencev še večji, ti obrati takoj v začetku plačujejo gotovi zaslužek in ker je tudi učna doba krajša. Posledice tega bo bridko občutila in težko nosila v bodočnosti naša industrija.

Obrtnemu nadzorništvu ni znan ni eden slučaj, da bi kako podjetje nudilo svojim vajencem potrebni pouk in šolanje. Opozarja zlasti večja podjetja, da naj po zgledu modernega industrijalizma naprednejših držav vpeljejo šolanje in vzgojo naraščaja v lastnem delokrogu. Zelo pa dvomimo, da bode imel ta poziv pri nas kaj uspeha.

Iz obširnega poročila obrtnega nadzorništva smo podali tu samo izvleček. Želeti bi bilo, da bi dobili ta poročila vsi obrtniki v roke, kar bi gotovo dosti pripomoglo k zboljšanju razmer.

Dogovor.

sklenjen v navzočnosti zastopnika poverjenišva za socialno skrb dr. Antona Mrak med delodajalci in delojemalcem kandidntne tovarne Jos. Rajšter v Soštanju.

1. Dosedanje mezde se zvišajo za 25 odstotkov.

2. Organizacija delavstva oziroma zaupniki in zaupnice istega se priznajo.

3. Tovarniški red se vpelje v najkrajšem času.

4. Vsled mezdnege gibanja ne sme biti noben uslužbenec odpuščen.

Soštanj, dne 23. nov. 1920.

Delodajalec:

Jos. Rajšter l. r.

Zastopnik poverjenišva za socialno skrb:

dr. Mrak l. r.

Zastopnik delavstva:

A. Leskošek l. r., Čelofuga l. r., Gotež l. r.

Izredna skupščina Osrednjega društva lesnih delavcev za Slovenijo v Ljubljani.

Dne 12. decembra t. l. se zberejo lesni delavci iz Slovenije, da se posvetujejo o važnih vprašanjih, katerih rešitev je neodložljiva. Če pogledamo nazaj, tedaj vidimo, da je društvo v veliki večini vršilo svojo nalogo. Seveda so bili tudi slučaj, ko so bile razmere močnejše, kakor naša organizacija. Silnim korakom gre razvoj svojo pot in lesni delavci imamo vse vzroke, da držimo korak. Eden glavnih temeljev je, da uredimo naše finance tako, da bodo kos vsem bojem, ki nas neizogibno čakajo. Že v drugič se zberemo letos skupaj, da pregledamo račune, da popravimo, kar smo morda proti svoji volji zagrešili. Prav je tako. Čim večkrat pridemo skupaj, tem lažje nam bo vsmeriti korak na pravo pot. Načelstvo, kojemu je poverjena ne baš preveč prijetna naloga, da vodi društvo kar najbolje, se je stalno posvetovalo, kako odpraviti gotove težkoče, da gre gibanje čim prožneje svojo pot, da čim bolj varuje korist svojih članov. Ni preveč prijetna naloga terlati od članov višji davek, a razmere so

fače da se temu ne ovrnemo. Na svoji zadnji seji se je načelstvo posvetovalo, kako urediti finance. Po vsestranskem obravnavanju je prišlo do zaključka, da predlaga sledeče:

Prispevek se zviša v I. razredu na 6 K, v II. razredu na 4 K, v III. razredu na 3 K tedensko. Povišanje stori v veljavno s 1. jan. 1921. Ravno tako se tudi podpore zvišajo v izdatni meri, tako, da bodo člani vsaj deloma preskrbljeni, če pridejo v stisko.

Vemo, da je ob vsesplošni draginji silno težko zahtevati od članov novih bremen, toda prepričani smo, da bodo člani tudi znali uvaževati položaj društva ter bodo doprinesli tudi to žrtev v svoj prid. Kapitalizem se jači in mi vendar zaostati ne smemo! Če bo sleherni član resno premišljeval o tem, potem smo prepričani, da bodo delegatje enodušno glasovali za predlog načelstva in ravno tako tudi, da bo poslednji član v polni meri storil svojo dolžnost. Iz male peščice smo postali važen faktor, upamo, da skupščina v polni meri poskrbi, da postanemo najmočnejša organizacija v Sloveniji.

Iz strokovne organizacije.

Vsem odborom podružnic lesnih delavcev v Sloveniji.

Dne 12. dec. t. l. se vrši izredna skupščina našega društva. Da moremo podati točno poročilo delegatom, pozivljamo vse blagajnike, da odračunajo do 8. dec. vse prispevke, ki so jih člani vplačali. Poudarjamo, da delegatov onih podružnic, ki do omenjenega dne ne bi odračunale, ne bo mogoče priznati. Nadzorstva podružnic pozivamo, da poskrbe, da blagajniki izvrše svojo dolžnost, na kar tudi vse članje opozarjamo. — Načelstvo.

Kongres žiljskih delavcev Jugoslavije je v Brodu na Savi dne 21. in 22. novembra t. l. sklenil centralo v Beogradu. Navzočih delegatov je bilo iz cele Jugoslavije 32 oseb in zastopalo 5862 članov. Srbija ima 30 podružnic z 2600 članov, Bosna 13 podružnic in 9 vplačevalnic z 1212 članov, Hrvatska in Slavonija 13 podružnic in 2 vplačevalnici z 2600 članov in Slovenija 10 podružnic in 2 vplačevalnici z 2030 članov. Za Slovenijo bodo še-le občni zbor sklepali k priklopitvi k centrali za Beograd. Naslov se glasi od sedaj naprej »Savez žiljskih delavcev in delavk Jugoslavije«. O kongresu poročamo obširno v prihodnji številki.

Dopisi.

Iz Tržiča. Pred nedavnim časom je vložilo osrednje društvo oblačilne stroke spomenico na vodstvo predilnice, po povzemanju plač zaposlenim delavcem in delavkam. Delavstvo predilnice si je s svojo zavednostjo v skupni trdni organizaciji pridobilo 25 odstotno povzemanje na plači, ter s tem pokazalo moč, katero se ne da več zlomiti. Gospodom frazeriem okrog Večernega lista, naj se pa naprej cedijo sline. Tržiško delavstvo vas je spoznalo. Pogodbo priobčimo v prihodnji številki „Delavca“.

Celje. V tovarni A. Westen so se vršila dne 14. nov. t. l. pozivanja za delavce in delavke. Uspeh pozivanja je: 20% zvišanje temeljne plače, nabavni prispevek četrtletno za vsakega delavca in delavko 250 K, njegovo ženo 200 K, za vsakega otroka po 100 K. Družinske doklade na vsako mezdo 4 K, za ženo 2 K ter za vsakega otroka po 1.50 K. Obravnava je vodil sodrug Leskošek Alojzij iz Celja.

Iz krogov pletilk nogavic smo preleteli: Dolgo smo čakale in čakale, da bi tudi za

nas prišlo kako povzemanje plač, pa naše sanje o nebeški manji se niso uresničile. Tudi gospodje tovarnarji, nenasitni kot so niso hoteli uvideti bedo nas sestradanih, lačnih in bosih. Spale smo spanje pravičnega, dokler smo bile na napačni poti ter organizirane pri takozvani klerikalni strokovni zvezi. Se pravočasno smo spoznale gospode okolo te zveze, da nimajo niti smisla, kaj še interesa, da bi zagovarjali naše mizerno stanje, ter priborili nam košček kruha. Zato smo se odločile in tudi že organizirale pri Osrednjem društvu oblačilne stroke za Slovenijo v Ljubljani. Spoznale smo, da je to edina delavska organizacija, katera bo, ako bomo skupne in složne, vse potrebno ukrenila za doseg naših pravic. Zato tovarišice vas pozivljamo, da se trdno oklenete svoje organizacije, ter pripeliate še one v našo sredo, katere se še niso vpisale. Tovarišice, nismo same, za nami stoji ves zavedno organizirani proletarijat, zato pokažimo tudi me, da smo enakovredne v človeški družbi. Na delo kličem za doseg naših pravic! — Pletilka.

Razno.

Cene moka. Kakor se „Riječi“ iz Trsta brzojavlja, stane v Trstu ameriška moka št. 0 12.80 K kilogram. — Če primerjamo to poročilo s poročili iz Vojvodine, je jasno, da je situacija na našem žitnem tržišču nevzdržljiva. Ameriška moka se nudi v Trstu po 12.80 kg, v Ljubljani pa plačujemo domačo moko že tudi po 18 K. Cene so pri nas tako pretirane, da je preokret v najkrajšem času neizogiben, zlasti če bo dolar padal še nadalje.

Izseljevanje naših ljudi v Ameriko. Po poročilu našega generalnega konzula v Čikagu je prišlo v Ameriko iz našega kraljestva v času od 1. julija 1919 pa do 30. junija 1920 1885 oseb, v domovino se jih pa je vrnilo 28.474 oseb. Zadnje mesece se je zopet veliko naših ljudi izselilo v Ameriko, ker so nezadovoljni s tujačinam razvojem razmer.

Na našem novem kovancu drobiju je samo dinarska vrednost. Koncem tega meseca so pričeli voziti v Beograd naš novi drobij, ki pride v kratkem v promet. Drobija je naročenega za 30 milijonov dinarjev in sicer: za 12 milijonov po 25 par, za 10 milijonov po 10 par in za 8 milijonov po 5 par. Napis na denarju je v cirilici in latinici. Na tem denarju ni nič več vrednosti v kronah, ampak samo v dinarjih. Za mnenje ljudstva niso vprašali.

Francoske tovarne za lokomotive v Jugoslaviji. Nemški listi poročajo, da je ameriški konzul v Beogradu sporočil, da so francoski industrijci predložili naši vladi načrt, po katerem bi ustanovili v Jugoslaviji več tovarn za izdelovanje lokomotiv, tovornih vagonov in drugega materiala. Izdelki teh tovarn bi ne bili samo za Jugoslavijo, ampak tudi za francoske železnice v Mali Aziji, Siriji ter za izvoz na daljni vzhod.

Ministrski svet izdeluje zakonski načrt naše bodoče ustave. Korošec in nekaj hrvaških ministrov se razpravljajo ne udeležuje. Imajo občne svoje namere. Sicer pa je za ministrskim svetom še drug činitelj, ki bo odločal o ustavi, to je ljudstvo in njegovi zakonito izvoljeni zastopniki.

Izdajatelj in odgovorni urednik

IVAN TOKAN

Tiska „C. Medjaka tiskarna“ v Ljubljani.

Prevzete brivnice!

Cenj. občinstvu ter organiziranemu delavstvu v Celju in okolici naznanjam da sem odprl brivnico v Celju, Kralja Petra cesta.

Ob enem prosim za naklonjenost delavstva. — Najnižje cene. — Postrežba točna.

Ivan Zelenik.

Sodrugji!

Zadružniki!

Vlagajte svoje prihranke v lastno hranilnico!!

Poštni čekovni račun št. 10.532.

Telefon interurban št. 178.

KONSUMNO DRUŠTVO ZA SLOVENIJO

sprejema v svojem hranilnem oddelku **hranilne vloge** in jih obrestuje po čistih 4%.

Večje hranilne vloge (nad tisoč kron), katerih vlagatelji se obvezajo, da dvigajo zneske iz te vloge šele po polletni odpovedni dobi, obrestuje po čistih 4 1/2%. Za varnost hranilnih vlog jamči blagovna zaloge, ki znaša po polletni bilanci okrog 10 milijonov kron, društvena posestva, ki reprezentirajo vrednost naših 2 milijona kron, kakor tudi skladi, rezervni, deležni in dr.

Vloge sprejemajo in izplačujejo

vse podružnice Konsumnega društva za Slovenijo, ki so:

V Spodnji Šiški v Ljubljani; na Glincih pri Ljubljani; v Ljubljani: Bohoričeva ul., Sočna ul., Krakovski nasip; Rožna dolina (obč. Vič); v Tržiču na Goronjskem; na Savi (obč. Jesenice) na Goronjskem; na Jesenicah (pri Fogjani); Koroška Bela Javornik; Borovnica; Radovljica; Kranjska gora; Mojstrana; Celje, Sočanj; na Koroškem: Guštanj, Prevalja, Metica, Črna I, Črna II., Pliberk; Maribor; Litija; St. Lovrenc na Pohorju; Kamnik; Pragersko; Krška pri Tržiču; Sv. Ana pri Tržiču; Gorje pri Bledu; Store pri Celju; Fala nad Mariborom; Ruše nad Mariborom; Rogaska Slatina; Radeče-Zidanost; Poljčane.

Še podrobnejša pojasnila podajajo zaupniki v navedenih podružnicah ali pa osrednja pisarna Konsumnega društva za Slovenijo, ki je v Ljubljani, Spodnja Šiška, Kološvortska cesta 208.

Pisma naj se pošilja pod naslovom: Ljubljana, poštni predal 13.

Društvo ima na razpolago poštne položnice, s katerimi zamorejo vložniki denarne pošiljave pošiljati tudi naravnost v osrednjo blagajno.